

stari časti in navadi. Vsak dan je pokojni gospod s svetim rožnim vencem govoril slavo svoji Materi. Za to pa ga je tudi Bog poklical v cvetočem Marijinem mesecu, ko deli po njeni priprošnji posebno velike milosti njenim častilcem, k sebi na sodbo.

Bodi mu, o Gospod, mil sodnik in sprejmi svojega zvestega služabnika v svoj sveti raj!

Podpore za svojce vpoklicanih.

Upravno sodišče je objavilo večje število važnih odločb o vzdrževalnem prispevku za družine vpoklicanih rezervistov in črnovojnikov, kot:

1. Svojci vojaških oseb, ki so vstopile kot prostovoljci pred mobilizacijo v vojaško službo, nimajo nobene pravice do vzdrževalnine. Na Moravskem je prosil nek mož za sebe in za svojo ženo za vzdrževalnino. Prošnjo je utemeljeval sledeče: Leta 1911 je moj sin vstopil kot prostovoljec v armado, v kateri se tudi sedaj opravlja vojaško službo. Ako bi ne bila izbruhnila vojna, bi bil ostal moj sin samo tri leta pri vojakih in bi me sedaj podpiral s svojim zaslužkom. Vzdrževalna komisija je odklonila tozadevno prošnjo za vzdrževalnino z utemeljevanjem, ker ni dokazano, koliko bi zaslužil sedaj sin, ki je že leta 1911, torej pred mobilizacijo, vstopil kot prostovoljec v armado. Upravno sodišče je potrdilo razsodbo vzdrževalne komisije in se je izreklo, da nimajo svojci vojaških oseb, ki so kot prostovoljci vstopili v armado še pred mobilizacijo, nobene pravice do vzdrževalnine, ker ni dokazan njihov zasebni zaslužek za časa mobilizacije, ker so pred mobilizacijo vstopili v armado kot prostovoljci.

2. Najvažnejša odločba je ta, ki pravi, da komisija nima presojati po prosti presoji, ali je preživljanje svojcev ogroženo. Zakon predpisuje, kako je to treba ugotoviti. Ker se gre za zakonito pravico in njene predprijavljanje svojcev izključno ali pretežno bilo odvisno od delovnega zaslužka vpoklicanega. Če naj bi se hotelo vsled trajnega malenkostnega prispevka odkloniti državno podporo, bi se moralo dokazati, da dosedanje preživljanje svojca ni bilo bistveno odvisno od prispevka vpoklicanega.

3. Ista določba pravi: Tudi malenkosten stalen prispevek, ki ga je vpoklicani dajal, zadošča, da je preživljanje bistveno odvisno od tega prispevka; kajti zakon v § 3 ne zahteva, da bi preživljanje svojcev izključno ali pretežno bilo odvisno od delovnega zaslužka vpoklicanega. Če naj bi se hotelo vsled trajnega malenkostnega prispevka odkloniti državno podporo, bi se moralo dokazati, da dosedanje preživljanje svojca ni bilo bistveno odvisno od prispevka vpoklicanega.

4. Prav ta določba pravi tudi: Če nikdo takoj pri vpoklicu priglasi svoje zahteve, se še ne more gotovo reči, da njegovo preživljanje prej ni bilo v nevarnosti, kajti vzrok za to zakasnitev tiči lahko v kaki drugi okoliščini ali pa v nepoznanju zakonitih predpisov.

5. Odločba z dne 6. marca 1916, št. 1137, pravi: Če je bilo preživljanje upravičene osebe ob času vpoklica bistveno odvisno od delovnega zaslužka vpoklicanega, pa je nato opravičenec kasneje sam dobil kako delo, tedaj to dejstvo ne dopušča sklepati, da preživljanje za časa tega zaslužka ni ogroženo. Zakon imenuje državno dajatev prispevek in tako upravičenec svoje pravice do tega prispevka ne izgubi že s tem, da stopi v kako službeno razmerje, da si na ta način dopolni prispevek z ozirom na stroške svojega življenjskega položaja. To pravno naziranje je podprto v § 5, ki pravi, da se sme državno podporo le tedaj in za toliko skrajšati, če in za kolikor presega dajatev vpoklicanega za svojce.

6. Važna je odločba z dne 28. marca 1916, št. 7482 ex 1916: Ne more se reči, da je preživljanje v nevarnosti, če oče, ki je bil dolžan plačati alimente, teh do svojega vpoklica ni dajal in je otroka dejansko vzdrževala mati iz svoje tedenske plače.

7. Neki vpoklicanec je do svojega vpoklica imel veliko trgovino s 20.000 K obratnega kapitala in K 600.000 denarnega prometa. V svojih odločbah z dne 23. marca 1916, št. 2226 in št. 2251, pravi upravno sodišče, da zgolj to dejstvo, še ne opravičuje naziranja, da preživljanje družine ni v nevarnosti, zlasti, ker se je trgovino pri vpoklicu zaprla. Dokazati bi se moralo, da se je trgovina tudi po vpoklicu dalje vodila ali da obstoji toliko dobrih tatev, da je preživljanje svojcev zagotovljeno.

8. Neka komisija je rekla: Tudi tisto večje premoženje in bi lahko podpiral svojce vpoklicanega zeta in zato njihovo preživljanje ni v nevarnosti. Upravno sodišče pa v svoji odločbi z dne 23. marca 1916, št. 2251, zavrača to naziranje. Bistveni predpogoj za državno podporo je nevarnost, ki je nastala, ker je odpadel neutrpni delovni zaslužek vpoklicanega. Ta nevarnost ni izključena, če bi kdo drugi kakor država mogoče lahko dal ali slučajno dejansko da kako podporo.

9. Odločba z dne 26. marca 1916, št. 3788 ex 1916, pravi: V zakonu ni utemeljeno naziranje, da svojci nimajo pravice do državnega prispevka, če živijo druge osebe, ki bi morebiti po običnem državljanjskem zakoniku bile dolžne pri odhodu vpoklicanega skrbeti za njegove svojce § 7 v 1. odstavku velko bolj odkriva, da hoče zakon sam to izključiti, ko pravi, da se od države dani življenjski prispevek vsled morebitnih podpor od strani dežele, občin, društev in zasebnikov ne sme skrajšati. Zakon ne dela nobene razlike, ali se gre tu za čista darila ali za izpolnitev alimentacijskih obveznosti. Neka komisija je dognala, da je soproj iz premožne hiše in da je tudi po poroki živel vedno v očetovi hiši in delal za njo. Te ugotovitve niso zadostne, kajti ugotoviti bi bilo treba, ali je vpoklicanega in njegove družino preživljal samo oče sam, oziroma, ali ni bilo to preživljanje samo plačilo vpoklicanega, oziroma ali ni vpoklicanega smatrati za malega kmeta v smislu tega zakona.

10. Posebno važna pa je prav zadnja znana odločba upravnega sodišča. Nekdo je bil skladiščnik pri nekem konsumnem društvu in je dobival 40 K na teden. Po njegovem vpoklicu je družina še šest tednov dobivala to plačo. Na to pa je stopila na njegovo mesto v skladišče žena proti tedenski plači 20 K, in tudi odrasla hči ima tedensko plačo 20 K, tedaj obe skupaj ravno toliko kakor prej vpoklicani mož. Komisija je prošnjo odbila sklicevaje se samo na § 3, odstavek 3. češ, da preživljanje ni v nevarnosti. Komisija je rekla tudi: Žena in hči sta zavzeli možovo mesto in zaslužila ravno toliko. Upravno sodišče je sklep komisije zavrnilo in to tako: V tem slučaju se gre samo za to, ali je bila zavrnitev prošnje utemeljena v smislu § 3, odstavek 3, zakona z dne 26. decembra 1914. Tu pravi zakon, da se ima zahtevno zavrniti, če vpoklicani svojo plačo ali zaslužek še nadalje dobiva ali njegovi delovni dohodek iz katerega drugega razloga ne zmanjša. V tem slučaju pa plače ne dobiva vpoklicani naprej, ampak 2 njegova svojca (žena in hči) sta našla zaslužek ki skupno doseže višino plače vpoklicanega. Takih okoliščin pa zakon ne prizna za razlog odklonitve. Zadnji stavek § 3 tu ne pride v poštev, ker se gre samo za pridobitve, dohodne in življenjske razmere vpoklicanega in se more podpora le tedaj odreči, če se da iz teh razmer sklepati, da preživljanje ni v nevarnosti. Zakon se očitno ozira na službo, ki si jih svojci vpoklicanega poiščejo pod pritiskom razmer.

11. Več odločb najde nepravilno postopanje komisij v okoliščini, da je komisija odrekala podporo, ker se njene ugotovitve ne krijejo z napovedbo strank, katerim se ni dalo prilike, da bi pred odločitvijo komisije izvedele za vsebino letih ugotovitev. Pomanjkljivo je postopanje, če so se opustile poizvedbe, ali je bilo zanikanje nevarnosti za preživljanje upravičeno. Pomanjkljivo je postopanje, če sklepu komisije manjka utemeljitve, ki bi stranki omogočala učinkovito pravnobrambo potom upravnega sodišča.

12. Važna je tudi odločba o revizijskih sklepih komisij, pa naj nastanejo vsled obnovitve postopanja ali vsled med tem dejansko nastopivših sprememb. Pri teh revizijskih sklepih ni nikakor opravičeno, če se državni prispevek prizna še le od dneva prošnje, ampak ga je treba priznati od tistega časa, ko so nastopili zakoniti predpogoji.

Dajte nam naše može na dopust.

Žene iz rajhenburške župnije nam pišejo:

Prosimo vojaške in politične oblasti, naj vendar ugodijo našim prošnjam in naj dovolijo možem delovne dopuste. Svoj čas smo vložile prošnje in so bile iste sicer uslišane. Reklo se je, da dobijo može večkrat dopuste. A mnogi so dobili dopust samo meseca februarja in marca. Tedaj je bilo slabo vreme, tako da može na dopustu niso mogli opraviti dela na polju in ne v vinogradu. Mnoge smo na to prosile dopuste za može, da bi orali in koruzo sejali. Može pa niso dobili nič dopusta. Sedaj prosimo žene, da se da možem za mesec junij večtedenski dopust zaradi košnje in da nam pomagajo spraviti seno, da bomo vsaj še živino mogle rediti. Če se živina ne bo redila, se tudi mesa ne bo več dobilo in tudi ubogi vojaki ne bodo imeli dovolj krepke hrane.

Če pa može dopusta ne dobijo, se lahko pripeti, da bo prišel hud udarec nad našo živino in nastalo bo pomanjkanje mesa. Zgodi se lako tako, kot onemu, ki je vprašal ženo, ki je majoran plela: „Žena, kaj delaš?“ „Majoran plejem.“ „Boš mi ga dala malo poduhati?“ „Ne! Sama plela, sama duhala.“

Če me uboge žene ne bomo dobile pomoči pri košnji in drugem nujnem delu na polju, bomo težko pridelale le toliko, kar bomo same rabile za svoj in svoje družine živč. So ljudje, ki pravijo, da žene, ki so same doma, lahko gospodarijo. Človek, ki tako

govori, ne ve, s kakimi težavami se imamo uboge žene na kmetih boriti. Taki ljudje naj le za nekaj časa poskusijo sami ostati na kmetih in videli bodo, kako težko je sedaj gospodariti brez pridnega gospodarja in tudi brez podpore, ki je mnoge posestnice ne dobimo.

Bog se nas naj usmili in Marija lurska!

Tudi ne vsem, ampak nekaterim možem!

(Beseda slovenske žene.)

Četovodja 10.-87. stotnije je v zadnjem „Slovenskem Gospodarju“ z ostrim bičem udaril po napakah, ki so se ponekod vgnjezdile vsled vojskih razmer v naše kraje. Ne oporekam mu; tudi ne maram zagovarjati onih nesrečnic, ki s svojim razuzdanim in nečednim življenjem omadežujejo cel ženski spol. Vobče je pač tako, katera ženska ali mladenka pred vojsko ni bila pridna, tudi sedaj ni; kar pa je bilo poprej dobro, je tudi sedaj. Pisu omenjenega članka bi sicer kaka spretnjša roka v mnogih ozirih lahko krepko odgovorila, a moje kmečko pero je preokorno, da bi zavrnilo mnoga kriva sumničenja. Povedati hočem svoje mnenje le bolj po domače.

Ne maram torej zagovarjati onih nesrečnic, ki so v moževi odsotnosti pozabile na obljubo, ki so jo dale ženinu na dan poroke pred oltarjem, opozoriti hočem samo možke, da, ako hočejo okregati ženski spol, naj poprej prav skrbno pometejo pred svojim lastnim pragom. Svetopisemski rek pravi: „Peždir v očesu svojega bližnjega vidiš, bruna v lastnem očesu pa ne.“

Može in fantje na fronti so, kakor se splošno sliši, vrli in pošteti. Vojaški dušni pastirji in drugi, ki pridejo z njimi v dotiko, ne morejo prebrati, kako v dežju krogel in šrapnelov celo može in fantje, ki doma poprej niso bili na posebno dobrem glasu, vroče molijo in se vzgledno obnašajo. Drugače pa je žal za fronto in v zaledju. Ker je bil četovodja 10.-87. stotnije glede ženskih prestopkov odkrit, hočem še tudi jaz odkrito označiti nekatere zle posledice možke lahkomišelnosti v vojaških posadkah za fronto in v zaledju.

1. Marsikateri mož, ki ima doma pridno, pobožno in zvesto ženo, je obesil lastnost, ki se ji pravi zvestoba, na klin. Kdor ima le količkaj priliko opazovati življenje vojaštva v zaledju, v naših mestih in trgih, bi vedel povedati marsikatero. Vprašajmo samo zdravnike. Iz izjav in predavanj zdravnikov je posneti, da je v zaledju ponekod celo do 80% vojaštva okuženega po grdih boleznih, kot nasledkih grehov, ki bi se med kristjani niti imenovati ne smeli. Mnogi zdravniki in drugi pametni može pravijo, da se silno bojijo, da se bodo te grde bolezni zanesle tudi na deželo. Cele družine in občine bodo bolane, okužene, zapisane počasni, a strašni smrti. Može, ako hočete nadalje nositi čednostno ime „mož“, ostanite pošteti, zvesti sebi, Bogu in svoji ženi!

2. Star slovenski pregovor pravi, da eno gnilo jabelko pokvari več zdravih jabelk. Pred slabo družbo vas, dragi može in mladeniči, ne svariyo same vaši dušni pastirji, ampak tudi vaše žene in vaši stariši. In kaj vse slaba družba napravi! Iz treznega, bogaboječega moža in mladeniča napravi pijanca, ki se ne zmeni več mnogo za cerkev, ne za nauke dušnih pastirjev, ne za nasvete, prošnje in svarila svoje zveste žene in dobrih starišev, ampak prvi v družbi slabih tovarišev tje v en dan za svojimi strastmi, kakor živina. Najljubše mu je klatarska družba v zadržli gostilni ali kaki slaboglasni hiši, mesto rožnega venca časti igralne karte, molitveno knjigo pa zamenja za liter vina ali šnopsa. Ali bo srečna tvoja družina, dragi slovenski mož in mladenič, ako se boš tak vrnil po sklenjenem miru na svoj dom?

3. Me ženske in sploh vsi doma ostali se trudimo s trdim delom noč in dan, da bi obdržali naše domove gospodarsko močne in da bi od časa do časa tudi vpoklicanim možem in sinom poslali na bojišča in v zaledje kake kronice za pobojšek. Znano nam je, da je vojak po dolgih marših in napornih vajah potreben okrepčila. Žal, pa da nekateri može in mladeniči z denarjem ravnaajo tako potratno, da nastaja jo opetovano sumnje, kam se spravlja denar. Dragi može in mladeniči! Ravnajte z denarjem kolikor mogoče varčno, kajti prepričana sem, da bodo po vojski nastopili slabi časi, še slabši kot so sedaj.

To bi bili moji trije opomini na može in mladeniče pri vojakih. Ohranite tudi vi zvestobo, varujte se slabe družbine in bodite varčni!

Kakor je pisec zadnjega „Gospodarjevega“ članka omenjal, da njegovi opomini niso namenjeni za vse ženske, tako tudi jaz prosim može in mladeniče, ki so v vsakem oziru ostali tudi v vojaški sukni zvesti Bogu, narodu in svojim domačim, naj ne bodo ujaljeni, teh vrstic ni narekovalo hudobno srce, ampak srce, ki želi, da bi bile naše slovenske družine tudi po vojski srečne in da bi se grde in slabe navade med slovenskim ljudstvom kolikor mogoče omejile.